

Metodický a pracovní list k inscenaci Ošklivec

Milí pedagogové,

tyto metodické a pracovní listy pro vás Slovácké divadlo vytvořilo ve snaze nabídnout pomocnou ruku při reflexi inscenace s vašimi žáky/studenty.

Metodické listy jsou ukázkou toho, jakým způsobem lze s žáky/studenty o divadle diskutovat, jak pracovat se zážitkem, který si odnesli, a jak témata, v inscenacích obsažená, využít ve výuce.

Cílem této lektorské činnosti je podpořit žáky/studenty v přemýšlení nejen o konkrétní inscenaci, ale i o divadle jako takovém. Jde o rozvoj jejich fantazie, komunikace, kreativity a také o podporu divácké gramotnosti. Vyšším cílem je potom vedení žáků k návštěvám divadla a dalších kulturních institucí, které přispívají k jejich všeobecnému přehledu, duševnímu rozvoji a rozvoji sociální inteligence.

Metodické listy jsou určeny k vyplnění před nebo až po zhlédnutí představení, vždy podle toho, jak si to daná inscenace žádá. Otázky jsou pokládány v logické návaznosti a případné praktické aktivity jsou voleny tak, aby se daly uskutečnit v klasické třídě. Pracovní list je pak určen přímo do rukou žáků/studentů.

Pokud byste potřebovali poradit, jak s metodickými a pracovními listy pracovat, neváhejte se obrátit na naši lektorku Terezii Čermákovou: cermakova@slovackedivadlo.cz.

Tento metodický list je určený k vyplnění **PO zhlédnutí inscenace**. Obsahuje informace o inscenaci, o autorovi, o tvůrcích, dále pak praktická cvičení pro žáky/studenty, ale také tipy k diskuzi. Vzhledem k tématům v inscenaci obsažených – krása, ošklivost, individualita, mezilidské vztahy, plastické operace, otázka etiky, atd. – doporučujeme materiál využít v předmětech základy společenských věd, občanská výchova, etika, český jazyk a literatura.

Jednotlivé aktivity a otázky na sebe navazují, ve výsledku je však na pedagogovi, kterou aktivitu využije a kterou ne.

Časová dotace určená pro vyplnění, ale i pro případnou diskuzi **PO představení** – 45 minut.

O inscenaci

(zdroj: web Slováckého divadla)

Jste spokojeni se svým obličejem? Připadáte si krásní nebo oškliví, případně všední a nezajímaví? A jste si jistí, že jste to opravdu vy, kdo o tom rozhoduje? Začne to (od)souzením obličeje... a končí to ovládnutím vašich myšlenek, pocitů, vztahů, kariéry, prostě celého života!

Lette je úspěšný výzkumný pracovník, když však má představit svůj nejnovější vynález na mezinárodním veletrhu, dozví se poprvé v životě, že jeho obličej je pro prezentování výrobku nepřijatelný, neboť je neskutečně ošklivý...

Svěží a břitká satirická komedie o tom, co se může stát, pokud si kvůli kariéře necháme „vylepšit“ obličej a přitom možná ztratíme „svou tvář“. O manipulaci okolím, ale i o boření mýtu vlastního sebeobrazu. O kráse a relativitě úspěchu. O tom, že vše je možná jen zdání a identita je sociální konstrukt.

Bravurní text z pera oceňovaného současného německého dramatika je vynikající příležitostí pro jednu herečku a tři herce v osmi postavách.

O autorovi

(zdroj: program k inscenaci Ošklivec)

Marius von Mayenburg (* 1972)

Současný německý dramatik, překladatel, dramaturg a režisér patřící ke generaci autorů debutujících v devadesátých letech minulého století. Do dramatické literatury vstoupil prvotinou Tvář v ohni (1997), která sklídila okamžitý úspěch a je dodnes považována za autorovo nejikoničtější dílo. Byla označována jako „Procitnutí jara devadesátých let“ a přinesla mu tehdy několik ocenění.

Mayenburgova generace přináší výrazná aktuální společenská témata: krize identity, rozpad rodiny a mezilidské komunikace, citová prázdnota, tělesnost, dominance násilí a sexuality, etnicita, uprchlíká krize, ekologie nebo vyrovnání se s národní minulostí. Ve snaze vytrhnout diváka z letargie a přimět ho k přemýšlení, tak činí často provokativní až šokující formou. Formálně jde o promyšleně strukturované hry, které staví na silném příběhu a na výrazných postavách. I když jsou všechna autorova díla koncipována jako komedie, žánrově se většinou jedná o temné grotesky, které se překlápí do jakéhosi temného dramatu nesoucího prvky psychického thrilleru. Rozuzlení bývá pojata nerealisticky, autor záměrně nastoluje množství otázek, na které sám nepředkládá odpověď.

Mayenburg je v současnosti jedním z nejhranějších dramatiků, jeho hry jsou přeloženy do mnoha jazyků a hrají se po celém světě. Vedle zmiňované Tváře v ohni napsal například hry Perplex, Mučedník, Paraziti, Kámen, ad. Ošklivec, kterého uvádí Slovácké divadlo, je snad jeho vůbec nejikoničtější hrou.

Tvůrčí tým

PŘEKLAD _____ KATEŘINA BOHADLOVÁ

VÝPRAVA _____ JANA HAUSKRECHTOVÁ

HUDBA _____ MATĚJ METODĚJ ŠTRUNC

DRAMATURGIE _____ IVA ŠULAJOVÁ

REŽIE _____ TEREZA ŘÍHOVÁ

Náměty k diskuzi + pracovní list (s řešením)

1 Napiš pět slov, která tě napadnou jako první při vzpomínce na inscenaci Ošklivec.

2 Kolik postav ve hře celkem vystupuje?

a) 4

b) 7

c) **8**

d) 9

- 3 Skoro všichni herci hrají více než jednu postavu. I když jeden herec hraje více postav, všechny jeho postavy nesou stejné jméno. Která Fanny, který Scheffler a který Karlmann ti v paměti utkvěl nejvíce? Nyní krátce popiš jejich charakter.

Fanny

Scheffler

Karlmann

- 4 Hlavní postava Lette prochází největší změnou a jeho charakter je odlišný od zbylých postav. Zkus v pár větách popsat jeho životní příběh.

5 Hra Ošklivec je komedie. Zkus z daných možností vybrat, o který její konkrétní druh se jedná.

a) situační komedie

Charakterizuje ji rychlé dějové tempo a složitá zápleтка. Neustále se v ní přechází z jedné situace do druhé, nejoblíbenějšími dramatickými postupy jsou překvapení, záměna a nenadálý zvrát. (P. Pavis: Divadelní slovník)

b) satirická komedie

Hra, která na scéně předvádí a kritizuje určitou společenskou praxi, lidskou chybu či neřest. (P. Pavis: Divadelní slovník)

c) komedie idejí

Hra, v níž se humoristicky či vážně projednávají ideové systémy nebo životní filosofie. (P. Pavis: Divadelní slovník)

6 Může se ti hodit I.: Střih

Střih je specifický výrazový prostředek, který slouží především k tomu, aby zdůraznil kontrast dvou situací, nečekaný zvrát v ději nebo pointu celého příběhu. Střihovost se může podpořit zpravidla hudbou, zvuky, pohybovou akcí, atd. Jeho podstatou je překvapivá změna situace, která je zpravidla provedená v nečekaný okamžik. Střih musí být naprosto přesný a výrazný. (J. Valušiač: Základy střihové skladby)

- ☞ Inscenace Ošklivec ve Slovákém divadle hodně využívá výše zmíněný střih. Dokázal/a bys pár slovy popsat konkrétní situaci ze hry, u které se ti zdálo, jako by ji někdo „střihnul“?

Jedná se třeba o situaci, kdy herci začali dialog v určitých postavách a dokončili ho už za jiné postavy, konkrétně dialog, jenž začala postava Fanny, bohatá stará dáma a její syn Karlmann, který se s výraznou světelnou změnou následně přehoupí v dialog postav Fanny, Letteho ženy a Karlmana, Letteho asistenta.

- ☞ Vyber z možností, co podle tebe střihovosti v inscenaci Ošklivec napomáhálo.

(Je více správných odpovědí.)

a) scénografie

b) herecký projev (práce s hlasem, změny pohybů, gest, mimiky)

c) hudba

d) účesy herců

e) prolínání různých postav v rámci jednoho dialogu

f) rozmístění květin na jevišti

g) světelné změny

h) kostýmy herců

7 Může se ti hodit II.: Stylizace

Divadelní prostředek a postup, který je založený na znázorňování skutečnosti zjednodušenou formou, zredukovanou na nezákladnější rysy. Stylizace podobně jako abstrakce ukazuje určitý počet obecných strukturních rysů, jež pomáhají zdůraznit hlavní schéma. (P. Pavis: Divadelní slovník)

- ☞ Režisérka inscenace *Ošklivec* Tereza Říhová princip stylizace hodně využívá. Vyber si jednu z postav, která ti nejvíc utkvěla v paměti a zkus pár slovy popsat, čím byla stylizovaná. (typické pohyby, práce s hlasem, gesta, ...)

8 Hlavními tématy hry jsou krása a ošklivost. Pomocí metody automatického psaní se zkus krátce rozepsat o obou z nich.

Zadání: Stopni si na telefonu 2 minuty a během nich nepřetržitě piš. Text nemusí být souvislý, mohou to být věty, hesla, slova. Zadej své hlavě heslo krása a všechno, co se ve tvé hlavě objevuje, zkus bez většího přemýšlení psát na papír. Není důležitá forma textu, důležité je, abys nepřestal/a psát, aby se tvoje myšlenky, přesně tak jak jsou, přenesly na papír. Jakmile jsou 2 minuty pryč, odkládáš tužku.

☞ KRÁSA

☞ OŠKLIVOST

9 Zkus, prosím, nyní stručně odpovědět na pár otázek.

Zadání: Na položené otázky neexistuje správná či špatná odpověď. Zkus se jen soustředit na to, abys byl/a sám/sama k sobě upřímný/á.

a) Myslíš si, že náš vzhled určuje to, jestli jsme dobří nebo špatní lidé?

b) Určujeme náš sebeobraz (jak působíme, jak vypadáme, atd.) my sami nebo naše okolí?

c) Ceníš si vlastní jedinečnosti?

d) Čeho by ses na sobě nikdy nevzdal/a?

e) Co tobě konkrétně napomáhá k tomu, aby ses cítil/a hezký/á?

10 V textu autor záměrně pracuje s tím, že Lette vypadá v očích diváka před operací a po operaci stále stejně. Jak jsi tento fakt vnímal ty?

11 Kolikrát podle tebe Lette během hry ztratil svoji identitu? Krátce situaci/situace popiš.

Lette během hry ztratí identitu dvakrát. Nejdříve svou základní, když se dozví, že je ošklivý a že jeho obličej nevyhovuje jeho práci — tzn. svou původní identitu ztratil ve chvíli, kdy podstoupil plastickou operaci a stal se krasavcem. V tu chvíli se mu začne měnit i povaha.

Moment, kdy o svou identitu přichází podruhé, nastává ve chvíli, kdy doktor jeho tvář začne „klonovat“ a on přestává být jedinečný. Najednou už není vůbec nikdo.

Zde jsou kladeny velké otázky ve smyslu:

Co tvoří naši jedinečnost?

Nakolik bychom se jí měli vzdávat?

Jak moc naši jedinečnost ovlivňují společenské trendy, normy, požadavky a případně firemní zaměstnavatelský nátlak?

12 Ve hře Ošklivec hodně rezonuje téma identity a jedinečnosti. Jak bys definoval/a slovní spojení hledání identity. Co to podle tebe znamená?

13 Co podle tvého názoru v dnešní době lidem komplikuje vytváření vlastní identity?

14 Může se ti hodit III.: LOOKING-GLASS SELF — ZRCADLOVÉ JÁ

Konceptů hledání identity existuje mnoho. Pro zajímavost a k zamyšlení si můžeš přečíst pár informací o tzv. LOOKING-GLASS SELF — O ZRCADLOVÉM JÁ.
(zdroj: program k inscenaci Ošklivec)

LOOKING-GLASS SELF

„Nejsem tím, za koho mě považujete vy, nejsem tím, za koho se považují já; jsem tím, za koho si já myslím, že mě vy považujete.“
(Charles Horton Cooley)

V roce 1902 vytvořil americký sociolog Charles Horton Cooley sociálně psychologický koncept, který považuje jedince a společnost za na sobě závislé a od sebe neoddělitelné subjekty. Vyjadřuje, že člověk si po celý život buduje mínění o sobě tak, že se snaží pohlížet na sebe očima lidí ve svém okolí, neboli vytváří svou identitu na základě názorů druhých; pro formování osobnosti jsou pak nejvýznamnější tzv. primární skupiny, do kterých se řadí rodina, skupina vrstevníků a sousedi.

☛ NA TVORBĚ ZRCADLOVÉHO JÁ SE PODÍLÍ TŘI SLOŽKY:

1) Představujeme si, jak se jevíme druhým.

Například pokud se oblečeme tak, že si myslíme, že nám to sluší a okolí se na nás kouká, myslíme si, že je to proto, že se jim líbíme a máme lepší náladu. Pokud ale máme na sobě něco, v čem si nejsme jistí, okolní pohledy nám budou nepříjemné.

2) Představujeme si a reagujeme na to, jak si myslíme, že nás druzí posuzují.

Typický příklad je nošení značkového oblečení jenom proto, že si myslíme, že nás naše okolí bude mít radši.

3) Vytváříme si naše Já skrze soudy druhých.

Příkladem může být, když rodič za něco kritizuje dítě. To si může kritiku vyložit tak, že je hloupé a podle toho jednat. Dalším příkladem může být motivace ze strany společnosti — když jsme v práci ocenění kolegy či nadřízenými, tak podáváme lepší pracovní výkony.

Pro pedagogy

NÁMĚTY NA OTÁZKY K PŘÍPADNÉ DISKUSI:

- 1) Přemýšleli jste někdy nad tím, jak velký vliv na nás mají média a sociální sítě? Jak moc podle vás ovlivňují naše názory a celkově vnímání lidí a okolního světa?
- 2) Jak vnímáte filtry na Instagramu? Používáte zkrášlovací aplikace?
- 3) Vnímáte rozdíl mezi tím, jak vystupujete na veřejnosti v živé interakci s ostatními, a jak se prezentujete na sociálních sítích?
- 4) Kdo podle vás udává aktuální trendy?
- 5) Jaký názor máte na plastické operace? Kde jsou podle vás hranice v tomto oboru medicíny?